

پاداشهای نمازگزاران

نویسنده: رحیم کارگر محمدیاری

تذکر این کتاب توسط مؤسسه فرهنگی - اسلامی شبکه الامامین الحسنین علیهم السلام
بصورت الکترونیکی برای مخاطبین گرامی منتشر شده است.

لازم به ذکر است تصحیح اشتباهات تایپی احتمالی، روی این کتاب انجام گردیده
است.

بسمه تعالی

پاداش و ثواب در اصطلاح به : مزد، سزا، جزا کار خوب و بد و... گفته می شود و در شرع به معنای اجر و مزد است که خداوند به شخص خداپرست و مومن می دهد.

پاداش و ثواب و در مقابل آن عذاب و مکافات از اموری است که حتمی و 322 مورد تاکید خداوند متعال قرار گرفته است ، خداوند می فرماید: (وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) (39 - صافات) و جز به کردارتان مجازات نمی شوید.

(وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَلِيُؤْفِيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) (19 - احقاف)، و برای تمام (مردم) به مقتضای اعمالشان درجاتی معین است و همه به پاداش اعمال خود کاملاً می رسند و هیچ ستمی بر آنها نخواهد شد.

خدای عادل برای انسانها مومن و صالح در مقابل اعمال نیکشان پاداشهای نیکو عطا می نماید و برای یک کار خوب ، چندین برابر ثواب و حسنه برایش منظور می فرماید. او بهترین پاداشها و ثوابها را می دهد و هر چیزی که از طرف او و از ناحیه او برسد نیکوترین چیزهاست . در قرآن می فرماید: (هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ ۗ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا) (کهف ، 44) آن جا ولایت و حکمفرمایی خاص خداست که به حق فرمان دهد و بهترین اجر و ثواب و برترین عاقبت نیکو را هم او (به هر که خواهد) عطا کند.

هر فرد مسلمان در برابر خدا، مسئول اعمال خویش است و در قیامت زشت
و زیبای کارهای او به قضاوت نهایی گذاشته می شود و پاداش و مجازات می
بیند.

توهم از بار فرائض

رومتاب بر خوری از عنده حسن الماب انسان هر قدر وظائف خود را که بر عهده اش گذاشته شده (برای سعادت و رستگاری و برای اینکه راه درستی را طی کند) بنحو احسن انجام بدهد، از پاداش بهتری برخوردار خواهد شد.

(وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ) (آل عمران 195).

و نزد خداست پاداش نیکو

(مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) (نسا - 134)، ثواب دنیا و آخرت هر دو نزد خداست، که خدا(به دعای حق) شنوا (وبه احوالشان) بیناست .

پیامبران الهی پیوسته در دعوت به راه کمال مردم را بشارت می دادند که افراد مومن و نیکوکار در آخرت وارد بهشت می شوند و در آنجا از نعمتهای الهی بهره می گیرند، حضرت امیرالمومنین علیه السلام فرمود: خداوند رسولان خویش را به وسیله وحی که ویژه پیامبرانش است، برانگیخت و آنان را حجت خویش قرار داد، تا این که بهانه ای در برابر خداوند در اثر نفرستادن راهنما نداشته باشند. و به این ترتیب بندگان را با گفتار راست به سوی حق فرا خوانند: آگاه باشید خداوند متعال پرده از اسرار درون بندگان (با آزمایشهای خود) برداشت، نه به خاطر این که او از آن چه انسانها در درون پنهان داشته اند و اسراری که فاش نکرده اند بی خبر باشد، بلکه برای آن است که آنان را در معرض امتحان آورد تا هر کس که عمل نیکوتر انجام می دهد شناخته شود و در نتیجه پاداش و کیفر هر یک مفهوم صحیح خود را داشته باشد. ⁽¹⁾

و غیر از این، تشویق به کارهای خوب فرموده و با دادن پاداش و بشارت نعمتهای جاویدان الهی و ترساندن از عذابها و مکافات آن جهانی باعث شده که

انسان اشتیاق به بهشت و نعمتهای خدایی پیدا کند و از عذاب و جهنم هراسان و گریزان باشد. حضرت علی علیه السلام فرموده اند: ان الله سبحانه وضع الثواب علی طاعته و العقاب علی معصيته ، زیاده لعباده عن نقمته و حياشه لهم الی جنته ⁽²⁾ خدای عزیز ثواب را برای فرمانبرداری از خود در نظر گرفته و کیفر را برای نافرمانی اش ، تا بدین وسیله بندگان را از غضب خویش نجات دهد و آنان را به سوی بهشت کشاند.

پاداش و نعمتهای الهی در گرو اعمال صالح و انجام دادن فرائض است و برترین فریضه ها نماز می باشد، نماز چون رکن اصلی دین و از هر واجبی بزرگتر است ، پس پاداش و ثواب آن نیز نسبت به عبادتهای دیگر بیشتر و افزون تر خواهد بود. انسانی که در بحبوحه زندگی مادی ، رو به سوی معبود نموده نماز می گزارد و همیشه این واجب الهی را با خلوص و خشوع انجام می دهد، شایسته و لایق است که از لطائف بیکران خداوندی بهره مند گردد. تا آنجا که موجب فخر و مباهات خداوند و ملائکه قرار می گیرد. و در قرآن مجید، مورد تمجید واقع می شود. در قرآن است که : (رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ۚ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ) (37 و 38 نور) پاک مردانی که هیچ کسب و تجارتي آنان را از یاد خدا غافل نگرداند و نماز بیادارند و... تا خدا در مقابل بهترین اعمال ایشان ، جزا و ثواب عطا فرماید و از فضل و احسان خویش بر آنها بیافزاید.

حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده که نشان دهنده اهمیت نماز می باشد الصلوه میزان من وفی استوفی ⁽³⁾ نماز ترازو است ، پس هر که آنرا کامل انجام دهد، مزد و پاداش خوب و کامل می گیرد.

در اینکه وزن و ترازو چیست در قرآن آمده است که: (وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) (اعراف ، 8) معیار و میزان سنجش ، در آن روز حق است ، پس آنان که در آن میزان حق وزین و نیکوکار باشند، البته رستگار خواهند بود.

هر چه قدر کفه ترازو شخص در قیامت - از نماز و دیگر عبادتها پر باشد، پاداش او نیز بیشتر خواهد بود.

(فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) (السجده - 17)، هیچ کس نمی داند که چیست آن پاداشی که روشنی بخش چشمهاست و پنهان داشته شده است این پاداش همان است که انجام می دادند.

بر ضیافت خانه فیض نوال⁽⁴⁾ منع نیست

درگشاده است وصلا در داده ، خوان انداخته (آیه الله حسن زاده)

آدمی را سفری بی نهایت و منزلهایی پرخوف و خطر در پیش است و بیشتر مردم از این راه بی پایان و تحصیل اسباب نجات از مهلکه های آن غافل هستند.

چه بهتر است انسان بداند که به کجا می رود و باید چه چیز با خود ببرد و چه چیزی به درد او می خورد.

بارکش زین منزل ای جان پدر

کاین به پایان جمله خوفست و مانی ارتهها، شود خونت هدر

خط

دست غم زین بعد خواهی زد بسر کار من این بود کاخبارت⁽⁵⁾ کنم

قصه کوتاه بنده شو در کوی من تا بدل بینی چو موسی روی من

زنده گردی چون مسیح از بوی عاشقانه چون کنی رو سوی من

م

در مقام قرب احضارت کنم ای صفی من نور انوارت کنم
انسان سرگشته در روزگار ما را، اگر درمانی است نماز است ، و اگر نجاتی
است در نماز است ، و چه نیکو منزلی است برای نهادن بار عواطف و
احساسات و علایق و چه زیبا مونسی است برای انس ، هم جلوه دنیایی دارد و
هم نتیجه آن جهانی .

پاداشهای نماز را چشیده و در ساحل پر منظر آن ، نظاره گر شکوه بی
پایانش باشیم . باشد که توفیق نصیبمان گردد تا با کشتی نجات اهل بیت
علیهم السلام بار خود را به منزلگاه سعادت برسانیم .

در فصل فصل این دفتر، با استمداد از کتاب الهی و سخنان امامان معصوم
علیهم السلام ، گوشه هایی از پاداشهای نمازگزاران را بازگو نموده ایم و خود بیشتر به
تماشا نشسته ایم ، چرا که در محضر راز داران درگاه او، سکوت بهترین وسیله
عرض ادب است .

فصل اول : بزرگترین پاداش ، پرواز قله قربت

با طاعت قرب ایزد می توان قدم درنه ، گرت هست استطاعت
یافت

حافظ

قرب ، یعنی نزدیکی ، و آنچه که در اینجا مورد نظر است ، قرب مقام و منزلت معنوی می باشد. حضرت علی در دعای کمیل فرموده اند:
واسئلک بحدودک ان تدنینی من قریبک (خدایا! درخواست می کنم از توبه کردم و بخششت ، که بسیار نزدیک گردانی مرا به پیشگاهت)
خداوند متعال می فرماید: و به نماز و سجده خدا بپردازد و نزدیک شو به پروردگار خود(آیه 19 سوره علق)

و پیامبر اکرم ﷺ نیز فرموده اند. اقرب ما یکون العبد من الله اذا کان ساجدا⁽⁶⁾ انسان به خدایش زمانی نزدیکتر است که در سجده باشد تقرب پیدا نمودن به محضر خداوند متعال از نعمتهای بیکران الهی است این نعمت در نماز بدست می آید و رسیدن به چنین مقامی حاصل نمی شود مگر در سایه عبادت و نماز و این پاداشی شایسته و لایق افراد مومن و نمازگزار است .

بر مقام جود تو سوگند باد که مرا نزدیک سازی بروداد⁽⁷⁾
تابه قربت گیردم دل برقرار آنچنان نزدیک گویی در کنار
عاشقان از این گذر ره یافتند برجمال یار خود، دل باختند
حضرت علی علیه السلام فرموده :

الصلاه قربان کل تق⁽⁸⁾ نماز موجب تقرب هر انسان پرهیزکار است .

راوی می گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم :

... عن افضل ما يتقرب به العباد الى ربهم و احب ذلك الى الله - عزوجل -
ماهو؟ فقال : ما اعلم شيئا بعد المعرفه افضل من هذا الصلاه ... (9)

پربهاترين طاعتی که انسان را به خدا نزدیک کند و هیچ طاعتی به درگاه خدا محبوبتر از آن نباشد، چه طاعتی است؟ امام علیه السلام فرمودند: بعد از شناخت خدا هیچ طاعتی را با ارج تر و پربهاتر از نماز نمی شناسم .

حضرت امام باقر علیه السلام فرمود: اذا استقبل المصلی القبلة ، استقبل الرحمان بوجهه لا اله غيره گاهی که نمازگزار رو به سوی قبله آورد، خدای رحمان به وجه و جمال خود او را استقبال فرماید، خدای که جز او خدایی نیست .

حضرت علی علیه السلام فرمود: المتقرب باداء الفرائض و النوافل متضاعف الارباح (10) کسی که با انجام واجبات و مستحبات به خداوند تقرب جوید، سودش چند برابر است .

خداوند متعال (در حدیث قدسی) فرمود: و ما تقرب الى عبدی بشیء احب الى مما الفترضه عليه و انه ليتقرب الى بالنافله حتى احبه ... (11) بنده ام به من نزدیکی نمی جوید به چیزی که ، دوست داشتنی تر از آن اموری باشد که بر او واجب کرده ام ، و همانا او به وسیله نماز نافله به من تقرب پیدا می کند، تا آنجا که من او را دوست بدارم ...

راوی می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم ، فدایت شوم مرا خبر ده ، در چه ساعتی بنده به خدا نزدیک و خدا به بنده اش نزدیکتر است ؟

امام فرمودند: اذا قام فی آخر الليل و العيون هادبه ، فیمشی الى وضوءه ، حتی يتوضا باسبغ وضوء ثم یحییئنی حتی یقوم فی مسجده ، فیوجه وجهه الى الله و یصف قدمیه و یزفع صوته و یکجر و افتتح الصلاه و... (12)

هنگامی که در آخر شب به پا می خیزد در حالی که چشمهای دیگران در خواب است او به سوی وضو ساختن به راه می افتد، تا اینکه وضوی کاملی می سازد، سپس می آید تا آنکه در نماز گاهش می ایستد و رویش را به سوی خدا می کند و هر دو پا را کنار هم گذاشته و صدایش را به الله اکبر بلند می کند و نماز را شروع می کند،... ندا دهنده ای از سمت راست عرش از کرانه آسمان ، آواز می دهد: ای بنده ای که پروردگار خویش را ندا می کنی ، همانا احسان و هدیه الهی از کرانه آسمان ، همچنان بر سر تو افشانده می شود و فرشتگان از قدمگاه تو تا کرانه آسمان گرداگرد تو را فرا گرفته اند،...

فصل دوم : خشنوی خدا

فراق و وصل چه باشد؟ رضای دوست طلب که حیف باشد از او، غیر او

تمنایی

رضایت ، عبادت از خشنودی و راضی شدن خداوند است یا از عمل بنده و یا از خود بنده ، بگونه ای که انسان در ابتدای حرکت به سوی خداوند که حرکتی معنوی است ، کارهایی انجام می دهد که خود آن کارها مورد رضای حق است . و در ادامه راه این اعمال (نیک و پسندیده) بقدری دل و جان آدمی را تسخیر می کند که روح انسان جلوه های زیبا را، صاحب می شود و در این حال است که خود بنده نیز (علاوه بر کارهای خویش) مورد رضایت خدا قرار می گیرد. تا اینکه مورد خطاب خدا قرار می گیرد که : (**يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً**)⁽¹³⁾ روح به آرامش و اطمینان رسیده ، به سوی پروردگارت برگرد، در حالی که تو از خدا راضی و خداوند نیز از تو راضی است .

و این مقام که بار یافتن به بارگاه رضای الهی است ، در سایه مواظبت بر نمازهای واجب و مستحب حاصل می گردد. رسیدن به مقامات دیگر، چون مقام محمود، قرار گرفتن در سایه عرش الهی و... از دیگر پادشاهی است که در این فصل درباره آنها مطالبی ذکر خواهد شد.

خداوند در قرآن می فرماید: (**وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ۖ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ۚ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**)⁽¹⁴⁾

خدا اهل ایمان را از مرد و زن وعده فرمود که در بهشت ابدی درآورد،... و برتر و بزرگتر از هر نعمت مقام رضا و خشنودی خود را به آنان کرامت فرماید، و آن به حقیقت پیروزی بزرگ است .

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : الصلاة من شرايع الدين و فيها مرضاه الرب عزوجل ، فهي منهاج الانبياء...⁽¹⁵⁾

نماز از شرایع دین است و رضای پروردگار در نماز است ، نماز راه روشن انبیاء به سوی الله می باشد،...

هیچ فردی نمی تواند لذت این نعمت بزرگ را در این جهان ترسیم کند. خشنودی و رضایت خدا که کعبه قلوب عارفان است ، آن چنان جذاب و نشاطانگیز است که انسان تمام نعمتها را در برابر آن ناچیز می شمارد، و می گوید رضوان من الله اکبر رضایت خدا از بنده خویش بالاترین نعمتها و پاداش ها است⁽¹⁶⁾

و حضرت امیر عليه السلام فرمود: قیام اللیل مصحه للبدن و رضاء الرب و...⁽¹⁷⁾
نماز شب بدن را سالم و موجب خشنودی خداوند متعال می باشد.
از رسول اکرم روایت است که فرمود: هفت نفرند که در سایه عرش الهی خواهند بود، روزی که غیر آن ، سایه ای نخواهد بود:

- 1- پیش نماز عادل ،
- 2- جوانی که در عبادت خدا رشد کند و بزرگ شود،
- 3 و 4- دو نفر مرد که در راه عبادت با هم رقابت کنند،
- 5- مردی که دلش به مسجد تعلق داشته باشد و چون بیرون آید بازگردد.
- 6- دوستانی که برای خدا با هم برادری نمایند،
- 7- و کسی که خدا را یاد کند و اشکش جاری شود.⁽¹⁸⁾

فصل سوم : در ستیغ سعادت

هر گنج سعادت که خدا داد به از یمن دعای شب و ورد سحری

حفظ

واژه فلاح در قرآن و احادیث به معنی رستگاری و سعادت است ، آنهم به معنی واقعی آن ، توضیح این که : رسیدن به اهداف و آرمانها را نزد انسانها سعادت محسوب می شود و کسی را که بعد از عمری زحمت و تلاش به هدف خود می رسد، سعادت مند می دانند. در حالی که سعادت واقعی عبارت از آن است که ، آدمی به هر آنچه در عالم خلقت برای آن هدف آفریده شده جامه عمل بپوشاند.

واژه فلاح در لغت ، عبارت از لحظه سر بر آوردن گیاه از خاک است ، همان گیاهی که نخست بصورت دانه ای در دل زمین جای می گیرد و سپس با رشد درونی ، پوسته خود را شکافته بر خاک پیرامون خود ریشه دوانده و سپس لایه های مختلف خاک و سنگ را در نور دیده و سرانجام به فضای بیرون خاک می رسد. بنابراین ، سعادت و رستگاری نوعی رشد درونی و روحی و سپس از میان برداشتن موانع است تا آدمی ، بتواند سر از فضای معنویت و زندگی جاودانی ، درآورد بنابراین هر آنچه که موجبات رسیدن آدمی به این مرحله را فراهم آورد، برای انسان ارزش و اهمیت حیاتی داشت . یکی از عوامل رشد آدمی و رسیدن به سعادت و رستگاری ، نماز است . بدین سبب یکی از فقرات اذان و اقامه این است که : حی علی الفلاح ، بشتابید به سوی رستگاری که از نماز حاصل می شود.

امام خمینی بیان جالبی درباره این کلمه دارد. حی علی الفلاح فطرت را بیدار می نماید، زیرا که فلاح و رستگاری، سعادت مطلقه است. زیرا که فطرت، کمال طلب و راحت طلب است و حقیقت سعادت، کمال مطلق و راحت مطلق است و آن در نماز که خیرالاعمال است، قلبا و قالبا و ظهورا و بطونا حاصل آید. (23)

خداوند متعال در قرآن فرموده است (قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلرَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ) ⁽²⁴⁾ همانا اهل ایمان به سعادت و رستگاری رسیدند، همانانکه در نماز خاشع و خاضع هستند،... و آنانکه بر نمازشان محافظت می نمایند.

و فرموده است (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) ⁽²⁵⁾

اهل ایمان! رکوع و سجود بنمایید و پروردگارتان را پرستید و کار نیکو بکنید، باشد که رستگار شوید.

حضرت علی عليه السلام فرمود: الصبر علی مشقته العباده یترفی بک الی شرف الفوز الاکبر ⁽²⁶⁾ صبر بر سختیهای عبادت، عبادت کننده را به شرف رستگاری عظیمی نایل نموده و ترقی می دهد. رستگاری همیشگی و سعادت حقیقی انسان به زیادتی ذکر خداوند تاملین می شود، چنانکه می فرماید:

(وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) ⁽²⁷⁾

خدا را زیاد یاد کنید، تا رستگار شوید.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم در جنگ تبوک به معاذبن جبل فرمود:

و ان شئت انباتک بابواب الخیر؟ قلت: اجل یا رسول الله، قال: الصوم جنه

والصدقه تکفر الخطیئه و قیام الرجل فی جوف اللیل یتغی وجه الله ⁽²⁸⁾

می خواهی درهای خیر و سعادت و رستگاری را به تو معرفی کنم ؟
معاذ گفت : بلی : ای رسول خدا. (پیامبر ﷺ فرمود: روزه که سپر از آتش
است و صدقه که خطا را جبران می کند و بیداری انسان در دل شب (برای نماز)
که به خاطر خدا باشد.

فصل چهارم : در محراب محبت

حب ، یعنی ، دوستی ، محبت ورزیدن ، چنانکه در قرآن آمده است : فسوف یاتی الله بقوم یحبهم و یحبونه⁽²⁹⁾

پس زود باش که خدایتعالی بیاورد گروهی را که خدا ایشان را و ایشان خدا را دوست می دارند.

محبت خداوند به بندگانش ، نعمت دادن به آنها و موفق کردن به اطاعت و بندگی است . و همچنین هدایت نمودن آنها به چیزی که بدان رضایت دارد. بعضی در این باره گفته اند: محبت خداوند برای بنده اش عبارت است از: برداشتن حجاب از قلبش و فراهم نمودن امکان اینکه بنده در وادی قربت الهی وارد شود.⁽³⁰⁾

براساس روایات و احادیثی - که ذکر خواهد شد - مشخص می گردد که حب خداوند شامل نمازگزاران و مومنان واقعی می باشد و با نماز و عبادت می توان حب و دوستی آفریدگار توانا را به خود جلب نموده و داخل در این وادی سرسبز و خرم گردید.

در حدیث قدسی آمده است که خداوند فرمود: ما تحب الی عبدی باحب مما افترضت علیه⁽³¹⁾ بنده من با هیچ کاری پیش من ، چون به جا آوردن آنچه که بر او لازم ساخته ام دوست داشتنی تر نیست .

ابن مسعود می گوید: سالت رسول الله ﷺ ، ای الاعمال احب الی الله عزوجل ؟ قال ﷺ : الصلاة لوقتها⁽³²⁾

- از پیامبر خدا ﷺ پرسیدم محبوبترین کار نزد خداوند چه کار است ؟
فرمود: نماز در وقتش

خداوند به پیامبرش چنین فرمود یا محمد! هر که دوست دارد نماز جماعت را، خدا و ملائکه او را دوست دارند⁽³³⁾

امام صادق علیه السلام فرمودند: احب العباد الى الله عزوجل رجل صدوق في حديثه ، محافظ على صلواته و ما افترض الله عليه⁽³⁴⁾ محبوبترین بندگان پیش خدای عزیز و جلیل ، مردی است که راستگو باشد

و بر وقفهای نماز و بر فرائض که خدا واجب فرموده است ، محافظت کند.

امام صادق علیه السلام فرموده اند:

انى لاحب للرج المومن منكمن اذا قام فى صلاته ان يقبل بقلبه الى الله تعالى و لا يشغله بامر الدنيا، فليس من مومن يقبل بقلبه فى صلاته ان يقبله الى الله تعالى و لا يشغله بامر الدنيا، فليس من مومن يقبل بقلبه فى صلاته الى الله ، لا اقبل لله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المومنين اليه بالمحبه له بعد حب الله اياه⁽³⁵⁾

من دوست می دارم که چون مومنی از شما به نماز ایستد، آینه دل را به سوی خدا بگرداند و مشغول امر دنیا نگردد. هیچ صاحب ایمان در نمازش روی دل به سوی خدا نکند، مگر اینکه خداوند نیز روی خود به وی کند آنگاه که خدا خودش او را دوست داشت دل مومنان را نیز متمایل به او و سرشار از محبت او می سازد.

خداوند به یکی از صدیقین وحی فرمود که : مرا بندگانی است از میان بندگانم ، که آنان مرا دوست می دارند، پس من نیز آنانرا دوست می دارم . آنان مشتاق منند و من نیز مشتاق آنها هستم ، آنان به یاد من و من به چنانکه قدم در راه آنان گذاشتی تو را دوست خواهم داشت و اگر از آنان عدول کنی ، دشمنت خواهم داشت . عرض کرد، پروردگارا! نشان آنان چیست ؟ فرمود: همانگونه که چوپان مهربان به دنبال گله خود است ، آنان نیز تمام روز را به دنبال سایه ها

هستند، تا ببینند کی به پایان می رسد و به غروب آفتاب آنچنان علاقه مندند که پرنده به هنگام غروب به آشیانه خود. پس چون شب آنان را فرا گرفت و بسترها گسترده شد و هر دوستی با دوست خود به خلوت رفت ، آنان نیز بر قدمهایشان در پیشگاه من می ایستند و صورتهایشان را به سوی من گردانند تا فرش زمین کنند و با کلام من به مناجات می پردازند. گاهی ناله می کنند و گاهی گریه و گاهی آه پردرد دارند. آنان در طول شب یا نشسته اند و یا ایستاده و یا در رکوعند و یا در سجده . (36)

پیامبر خدا ﷺ فرمود: ما اتخذ الله ابراهيم خلیلا الا لا طعامه الطعام ، و صلاته باللیل و الناس نیام (37) (خدای متعال ابراهیم را جز بخاطر دو کار دوست و خلیل خود انتخاب نکرد: یکی گرسنگان را غذا دادنش و دیگری نماز خواندنش ، در شبانگاه ، همان زمانی که مردم در خوابند.

مژده بده کسانی را که در شبانگاهان (برای نماز) به مسجدها می روند به نوری که در روز قیامت (از آنها) می درخشد.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: ان امتی الغر المحجلون من آثار الوضوء يوم القيامة (42)

بدرستی که امت من از آثار وضو، در روز قیامت رو سفید خواهند بود. حضرت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام می فرمایند: ان البيوت التي ، يصلى فيها بالليل بتلاوه القرآن ، تضيىء لاهل السماء كما تضيىء نجوم السماء لاهل الارض (43) خانه هایی که شبها در آن نماز و قرآن نماز و قرآن خوانده شود، برای اهل آسمان می درخشد چونانکه ستارگان برای اهل زمین می درخشند.

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود چون روز رستاخیز فرا رسد و خدای عزوجل همه مردم را در یک جا گرد آورد، فرشتگانی را از نور برای اذان گویان برمی انگیزد، که پرچمها و شعارهایی از نور به همراه دارند، مرکبایی بیدک می کشند که زمامشان از زبر جد سبز است و نعل آنها مشک اذفر است ، مودنها بر آن مرکبهای نورانی سوار، و با طرز بسیار با شکوهی بر فراز آن مرکبها می ایستند، که اذن را ایستاده گفته اند، و فرشتگان خدا جلودار آنانند، و به صدای بلند اذن می گویند (44)

حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده : من صلى بالليل حسن وجهه بالنهار (45) هر کس در شب نماز بپا دارد، در روز صورتش زیبا و نیکو می شود.

پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده : الا ترون الى المصلين بالليل وهم احسن الناس وجوها لانهم خلو بالليل لله سبحانه فكساهم بنوره (46) رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: مگر نمی بینی نماز شب خوانان را که چهره هایشان از همه زیباتر است ؟ برای آنکه آنان شب را با خدای سبحان خلوت کردند، پس خدای تعالی آنان را جامه ای از نور خود پوشانید.

امام صادق علیه السلام فرمود: صلاه اللیل تبيض الوجوه و صلاه اللیل تطیب الریح⁽⁴⁷⁾ نماز شب چهره ها را نورانی و سفید می گرداند، نماز شب انسان را پاکیزه می کند.

از امام زین العابدین علیه السلام سؤال شد: ما بال المتجهدين باللیل من احسن الناس وجها؟ قال علیه السلام : لانهم خلوا بربهم فکساهم من نوره⁽⁴⁸⁾ چرا شب زنده داران از مردمان زیبا رویند؟

فرمودند: از آن رو که آنان با پروردگار خودشان به خلوت نشستند پس خدای تعالی به آنان از نور خود پوشانید

حکایت نور

شخصی پیوسته بر طهارت بود (همیشه با وضو بود) چون از دار دنیا رحلت کرد، بزرگی او را به خواب دید که در بهشت می خرامید، و نور از دست و پا و از پیشانی او می تابید، چنانکه نور آفتاب در جنب آن نابود می نمود. از او پرسید که ای درویش: ما در دنیا طاعت و عبادت زیادی از تو ندیدیم این منزلت و کرامت به چه یافتی؟! و این نورها تو را از کجا پیدا شد؟

جواب داد که: من در دنیا پیوسته بر طهارت (با وضو) بودم، خداوند آن طهارت را نور من گردانید و این نور که از اعضای من می تابد علامت آن وضوست که در دنیا می ساختم و هر ساعت بی واسطه ندای حق تعالی به من می رسد که: عبدي عشت طاهرا و دخلت القبر طاهرا فلم تنزل کذلک حتی تلقانی، فانی احب الطاهر المطهر⁽⁴⁹⁾ ای بنده من در دنیا پاک زندگی کردی و داخل قبر شدی در حالی که پاک بودی، پس این پاکی و طهارت از تو دور نمی شود، تا اینکه مرا ملاقات کنی، پس من دوست دارم کسی که پاک و مطهر است

فصل ششم : روایت رهایی

در قیامت روی جهنم پلی است به نام صراط، از مو باریک تر و از شمشیر تیزتر، همه مردم باید از آن عبور نمایند، در ضمن برخی روایتها آمده است که روی این پل با آن همه دلهره و صحنه آتش و باریکی راه و لحظه سرنوشت ساز چند جا توقفگاه است. ⁽⁵⁰⁾ صریح قرآن مجید (آیه 70 سوره مریم) دلالت دارد بر اینکه، چه بهشتی و چه جهنمی همه باید از این راه بگذرند، و این راه هفت عقبه دارد و هر عقبه ای موفقیهایی دارد و در هر عقبه، هفتاد هزار ملک مامورند، همه باید از این هفت عقبه رد بشوند، مهمتر، از همه این است که عقبه دوم، عقبه نماز است آنجا از نمازهای روزانه، آیات، قضاء و... می پرسند ⁽⁵¹⁾ در این روایتها می بینیم که نماز، باعث می شود انسان نمازگزار به راحتی و آسانی و با سرعت از این موفقیها و از پل صراط بگذرد تا وارد بهشت موعود گردد همین معناست آن دعایی که می خوانیم: اللهم ثبتنی علی صراط یوم تزل فیه الاقدام ⁽⁵²⁾ یکی از یاران صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می گفت:

هر که مدام پنج نماز را اول وقت بخواند، خداوند متعال عنایت در حق او بفرماید و از جمله این عنایتها اینست که ملائکه از او محافظت می کنند و از پل صراط چون برق جهنده می گذرد و از آتش نجات می یابد. ⁽⁵³⁾

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده اند:

من حافظ علی الجهاعه حیث ما کان مر علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمره مع السابقین و وجهه اضواء من القمر لیله، البدر، و کان له بکل یوم و لیله یحافظ علیها ثواب شهید ⁽⁵⁴⁾

هر کس مواظب باشد که هر کجا که هست، نماز خود را به جماعت بخواند، چون برق زودگذر و جهنده به همراه گروهی از پیش رفتگان، از پل صراط

عبور کند - با چهره و رخساری که از ماه شب چهاردهم تابناک تر باشد و برای او به هر شبانه روزی که بر خواندن نماز جماعت مواظبت داشته ، ثواب یک شهید خواهد بود.)

پیامبر گرامی اسلام می فرمایند: اطوالکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف (55)

هر کس از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد شد.

قطب راوندی روایت کرده که حضرت عیسی عَلَيْهِ السَّلَام مادر خود مریم را بعد از مردنش صدا کرد و گفت : ای مادر با من تکلم کن آیا می خواهی که به دنیا برگردی ؟ گفت : بلی برای آنکه می خواهم شبهای بسیار سرد برای نماز بیادارم و در روزهای بسیار گرم روزه بگیرم ، ای پسر جان من ! این راه بیمناک است . (56)

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : (تكون صلوه العبد) جوازا علی الصراط (57) نماز جواز عبور از صراط می باشد.

حضرت علی عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: هر کس یک پنجم از شب را در نماز باشد و نیتش برای خدا باشد، در بهشت از ندیمان ابراهیم خلیل خواهد بود، تا از صراط مانند تندبادی بگذرد و بی مناقشه در حساب ، داخل بهشت شود. (58)

پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود هر که بعد از نماز صبح روی سجاده خود بنشیند و یاد خدا را تا طلوع آفتاب تعقیب کند، خدا ده چیز به او عطا فرماید. از آن جمله با ایمان و تو به مردم و وسعت قبر و بی حساب از صراط به سوی بهشت رفتن .

فصل هفتم : از سجاده تا بهشت

نمازگزارانی که به نماز اهمیت داده ، هیچ گاه آن را ترک نمی کنند و در انجام آن ، وقت و دیگر شرایط آن را کاملا رعایت می نمایند، و حقیقت و روح نماز، در اندیشه و کردار و زندگی آنان تجلی یافته است ، مورد ستایش قرآن و پیامبران قرار گرفته و روز قیامت در باغهای بهشت ، گرمی و عزیز خواهند بود.

در این میهمانخانه ، انواع پذیراییها و اقسام نعمتها و لذتها تدارک دیده شده است . هیچ کس نمی داند چه نعمتهایی برای مومنین ، نگهداری شده ، که چشم ها را روشن می کند.

امام صادق علیه السلام فرمود: کار نیک (به خصوص نماز) به بهشت می رود، و برای صاحب خود، جایگاه می سازد، همچنان که کسی خدمتکاری را می فرستد که (قبل از او جایگاهش را) فرش بنماید. ⁽⁵⁹⁾

فطوبی لهم ثم طوبی لهم هنیئا لاریاب النعیم نعیم پس خوشا آنان ، باز خوشا بر احوالشان و بر صاحبان نعمت ، نعمتهایشان گوارا باد.

خداوند متعال در قرآن می فرماید: ان الانسان خلق هلوعا اذا مسه الشر جزوعا و اذا مسه الخیر منوعا، الا المصلین ، الذین هم علی صلواتهم دائمون ... و الذین هم علی صلواتهم یحافظون و اولئک فی جنات مکرمون ⁽⁶⁰⁾ انسان بر منافع خود بسیار حریص است ، هر گاه بدی به او برسد، جزع و بی تابی می کند، و هر گاه نعمتی عاید او شود، از دیگران منع می کند مگر نمازگزاران حقیقی ، آنان که پیوسته (و در هر حال) نماز را بپا می دارند... آنان که نماز خود را محافظت می کنند، آنان در قیامت گرمی و در بهشتها (باغهای بهشت) متنعمند. و همچنین می فرماید:

(أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) (61)

چنین کسانی (آنان که بر نماز محافظت می کنند) وارث مقام عالی بهشتند، که بهشت و فردوس، ارث آن خوبان و منزلگاه ابدی آن پاکان است.

(وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ) (62)

همانان هستند که عاقبت، منزلگاه نیکو از آن آنها خواهد بود، به جنات جاوید و باغهای همیشه سبز وارد خواهند شد در حالیکه فرشتگان تهنیت آنها، از هر در وارد می گردند و می گویند سلام بر شما که صبر پیشه گردید و عاقبت منزل نیکو یافتید و چه زیباست این است جایگاه همیشگی؟

پیامبر اسلام ﷺ فرمود: مفتاح لاجنته الصلاه (63)

کلید بهشت، نماز است.

امام صادق عليه السلام فرمودند: ان ربكم رحيم، يشكر القليل ان العبد ليصلي الركعتين، يريدها وجه الله، فيدخله الله له الجنة (64) همانا پروردگار شما مهربان است، کار اندک را بسیار پاداش می دهد گاهی می شود که بنده خدایی دو رکعت نماز می خواند و بوسیله آن نماز خردسندی خدا را اراده می کند، پس خدا او را به خاطر این دو رکعت داخل بهشت می کند.

خداوند فرموده است: يا عبادي الصالحين تنعموا بعبادتي في الدنيا، فانكم بها تتعمون في الجنة (65) ای بندگان صالح من! در دنیا بال عبادتم بهره مند و برخوردار شوید، چرا که در آخرت نیز به سبب، آن بر نعمتهای بهشت دست خواهید یافت.

روزی پیامبر ﷺ وارد مسجد شد و در مسجد عده ای از یاران و صحابه را دید، حضرت رسول ﷺ فرمود: آیا می دانید که پروردگارتان چه فرموده است؟! در جواب گفتند: خدا و رسولش آگاه ترند. پس پیامبر ﷺ فرمود:

بدرستی که پروردگارتان می فرماید: ان هذه الصلوات الخمس المفروضات . من صلاه لوقتهم و حفاظ عليهن ، لقيني يوم القيامة و له عندى عهد، ادخله به الجنة ⁽⁶⁶⁾ همانا این نمازهای پنجگانه واجب را، هر کس در وقتش پیادارد و مراقب آنها باشد ملاقات می کند مرا، در حالی که پیش من عهد و قراری است که او را در داخل بهشت سازم .

پیامبر ﷺ فرمود: بشارت می دهم به نماز شب خوانها، که خداوند به ملائکه امر می فرماید: که (نماز شب خوان را) در اعلى عليين به همسايگى پیامبر و اهل بيت طاهرينش ببرند ⁽⁶⁷⁾

پیامبر ﷺ فرمود: ان العبد اذا قام الى الصلاه فتحت له ابواب الجنان و كشفت له الحجب بينه و بين ربه واستقبلته الحور العين ⁽⁶⁸⁾ زمانی که بنده به نماز می ایستد، درهای بهشت برای او باز می شود و حجاب بین او و خدا برداشته می شود و حوریان بهشتی به استقبال او می آیند.

حضرت علی عليه السلام فرموده است که پروردگار به فرشتگان می فرماید: ما ملائکتی ! انظروا الى عندى ، احياليله ابتغاء مرضاتى ، اسكنوه الفردوس و له فيها مائه الف مدينه ، ء كل مدينه جميع ما تشتهي الانفس و تلذ الاعين ... ⁽⁶⁹⁾ ای فرشتگان من ! بنده مرا ببینید! که شب را به خاطر خوشنودی من زنده داشت و نخواهید، او را داخل بهشت کنید، که در آنجا برای او صد هزار - شهر است ، در هر شهری هر چه دل بخواهد و چشم از دیدنش ببرد موجود است ... پیامبر ﷺ فرموده : ما من مومن مشى الى الجمعة الا خفف الله عليه احوال يوم القيامة ، ثم يومر به الى الجنة ⁽⁷⁰⁾ نیست مومنی که به سوی نماز جمعه برود، مگر اینکه خداوند آسان می فرماید بر او، سختیهای قیامت را، سپس او را به بهشت روانه می کند.

پیامبر ﷺ فرمود: داخل بهشت شدم ، و در آنجا منبرهایی از لولو (در مروارید) دیدم ، پرسیدم که ای جبرئیل این منابر برای کدام طائفه است ؟ گفت : للمودنین و للائمہ من امتک (71) برای اذان گویان و پیشنماز امت تو .

مردی رسول خدا ﷺ را دید که مشغول اصلاح و تعمیر یکی از حجره های خود می باشد، پیش آمده و عرض کرد: اجازه می دهید که من این کار را انجام بدهم ؟ (یا در این کار به شما کمک کنم) حضرت فرمود: اشکالی ندارد .

چون آن مرد، کار را تمام نمود، حضرت رسول ﷺ فرمود: آیا حاجتی داری ؟ عرض نمود: آری ، ای پیامبر خدا، حاجت و خواسته من بهشت است .

حضرت سر مبارک را به زیر افکندند، بعد فرمودند: نعم ، فلما ولی ما قال ﷺ له : یا عبدالله ! اعنا بطور السجود (72) و چون آن شخص براه افتاد که برود - پیامبر فرمود: ای بنده خدا! ما را با سجده زیاد یاری کن . (73)

مردی نزد ابن عباس آمد و گفت : مرا کاری آموز که به رحمت خدای بزرگ ، نزدیک شوم .

گفت : امام جماعتی باش ، که من از رسول خدا ﷺ شنیدم که در وصف آنها فرمودند: من ام قوما صابر محتسبا، کان قائدهم و دلیلهم الی الجنة هر کس پیشنماز از طائفه ای باشد که صبور و سنجیده رفتارند، روز قیامت راهنما و راهبر آنها خواهد بود به سوی بهشت . آن مرد گفت : امام از من نمی آید و مرا استطاعت امام جماعت نیست . گفت : مودن باش ! که از حضرت پیامبر ﷺ شنیدم که فرمود: یحشر المودنون علی نجب من نور فی قباب من الدر و الیاقوت ... (74)

مودنهای محشور می شوند در حالی که بر مرکبهایی از نور سوارند، در کجاوه هایی که از در و یاقوت و... قرار گرفته اند .

فصل هشتم : فرشته نجات

مرگ بریده شدن علاقه روح از بدن است . مرگ ، یعنی آغاز سفر از این دنیا به سرای آخرت .

همانطور که می دانیم ، بعد از مرگ ، انسانرا به جایی منتقل می کنند که نامش قبر است ، و قبر منزل موقتی مردگان می باشد. در هنگام مرگ و قبض روح ، ممکن است سختیها و شداید فراوانی - در اثر اعمال و افکاری که در دنیا کسب نموده است - به انسان هجوم آورد. و بعد از این ناراحتیها و رنجهای عالم قبر و برزخ شروع می شود، تاریکی و ظلمت قبر سؤال نکیر و منکر، فشار قبر، حمله حیوانات گوناگون به بدن و...

آدمی ، باید خود را برای چنین سفری آماده سازد و از حالا به فکر سختی های راه طولانی خود باشد. و اینجاست که نماز - این باشکوهترین عمل عبادی الهی - به یاری انسان می شتابد و از او در بحرانی ترین و طوفانی ترین لحظات ، دستگیری می نماید، چنانکه پیامبر ﷺ فرمود: ملکوت الموت به من گفت که : هر کس مواظب اوقات نمازهای پنجگانه اش باشد، من از مادر به او مهربانتر می باشم . (75)

امام صادق ع فرمود: ان ملک الموت ، یدفع الشیطان عن المحافظ علی الصلاه و یلقنه شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله ، فی تلک الاله العظیمه (76)

ملک الموت به هنگام قبض روح ، شیطان را از آن انسانی که بر نمازش محافظت داشته دفع می کند، و در آن حالت هولناک و پر وحشت ، شهادت به توحید و رسالت را به او تلقین می کند.

پیامبر ﷺ فرمود: (الصلاه) شفیع بینہ و بین ملک الموت و انس فی قبرہ و فراش تحت جنبہ و جواب لمنکر و نکیر⁽⁷⁷⁾

نماز شفیع نمازگزار در نزد ملک الموت و مونس در قبر و بستری نیکو در قبر و پاسخ ، به سؤال نکیر و منکر می باشد.

سعید بن جناح می گوید: در مدینه ، در منزل امام محمد باقر عاشق بودم . حضرت ابتدا، بدون اینکه سئوالی شده باشد، فرمود: من اتم رکوعه ، لم تدخله وحشه فی قبره⁽⁷⁸⁾ هر کس رکوع خود را درست و کامل به جای آورد، وحشت قبر به او راه نیابد.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود: ما من عبد، اهتم بمواقیت الصلاه و مواضع الشمس ، الا ضمنت الروح عند الموت و انقطاع الهموم و الاحزان و النجاه من النار⁽⁷⁹⁾ ، بنده ای نیست که به وقتهای نماز و مواضع خورشید، اهتمام دارد، مگر اینکه راحتی و آسایش در موقع مرگ و از بین رفتن ناراحتیها و غمها و رهایی از آتش را برایش ضمانت می نمایم .

پیامبر ﷺ فرمود: صلاه اللیل ، سراج لصاحبها فی القبر⁽⁸⁰⁾ نماز شب ، چراغی است برای صاحبش در قبر. خداوند به یکی از پیامبرانش خطاب نموده ، فرمود. قم فی ظلمه اللیل ، اجعل قبرک روضه من ریاض الجنه تیرگی شب ، به عبادت برخیز تا قبر تو را باغی از باغهای بهشت قرار دهم .

پیامبر ﷺ فرمود: ان القبر ینادی کل یوم بخمس کلمات ، انا بیت الفقر، فاحملوا الی کنزا، انا بیت الظلمه فاحملوا الای سراجا،... قبر در هر روز به این کلمات پنجگانه ندا در می دهد، من خانه فقر و تهیدستیم ، پس ذخیره ای برای خودتان به اینجا بفرستید. من خانه تاریکی ام ، چراغی در این خانه بیافروزید،... گفته شد: آنها کدامند؟ حضرت فرمود: و اما السراج فصلاه اللیل و

اما الكنز فکلمه شهاده لا اله الا الله ... چراغ این خانه ظلمانی ، نماز شب است و گنج آن ، کلمه شهادت لا اله الا الله و ... می باشد. ⁽⁸¹⁾

حضرت رضا فرمود: بر شما باد به نماز شب ! نیست بنده ای که آخر شب برخیزد و هشت رکعت نماز شب و دو رکعت نماز شفع و یک رکعت نماز وتر را بجای آورد، و در قنوت وتر، هفتاد مرتبه استغفار کند، مگر آنکه پاسخ داده شود از عذاب قبر و از عذاب جهنم و طولانی شود و عمر او ⁽⁸²⁾

وقتی که جناب ابوذر غفاری رضی الله عنه به مکه معظمه مشرف گردیده بود نزد کعبه ایستاد، و خطاب به مردمی که برای حج از اطراف عالم در مسجد الحرام جمع گشته بودند، فرمود:

ایها الناس ! منم جنذب بن سکن غفاری ، منم خیر خواه شما و مهربان بر شما، به سوی من بیایید.

مردم از اطراف دور او جمع شدند، فرمود:

ای مردم ! هر گاه یکی از شما خواست به سفری برود، هر آینه زاد و توشه ای برای خود بر می دارد به آن اندازه که در سفر دارد و چاره ای از آن ندارد، پس هر گاه چنین است ، سفر آخرت سزاوارتر است به زاد و توشه راه ، در این هنگام مردی برخاست و گفت : پس ما را راهنمایی کن ای ابوذر! فرمود: صل رکعتین فی سواء اللیل لوحشه القبور ⁽⁸³⁾ در تاریکی شب ، دو رکعت نماز بخوان ، تا وحشت قبر را بیاد داشته باشی .

فصل نهم : باران رحمت ، پژواک پاکی

گناه ، یعنی : کار بد، عمل زشت ، نافرمانی ، معصیت و... در اسلام هرگونه کاری که بر خلاف فرامین الهی باشد، گناه است و گناه هر چند کوچک باشد، چون نافرمانی خداست ، بزرگ است . معصیت و سرپیچی از دستورات الهی ، مستوجب عقوبت و عذاب شدید است ، و مرتکب هر یک از گناهان (چه صغیره و چه کبیره) متناسب با نوع عمل زشتش مجازات خواهد شد.

وظیفه ما این است که به هیچ عنوان از دستورات الهی سرپیچی ننموده و وظایفی که خدای مهربان برای ما مقرر فرموده انجام بدهیم .

اگر خدای ناکرده ، گناهی از ما صادر شود، لازم و واجب است که فوری توبه نموده و اظهارا پشیمانی و ندامت بکنیم و برای اینکه توبه ما مقبول درگاه الهی شود و گناهانمان پاک گردد، باید کارها و اعمال نیکی انجام بدهیم که برترین و بهترین این اعمال ، نماز می باشد. نماز، خود مانع اینست که آدمی به سوی گناه برود ان الصلاه تنهى عن الفحشاء والمنکر و از طرفی موجب ریزش گناهان و قبولی توبه است . نماز، انسان را از ذلت عاصی بودن در می آورد و لباس عزت و بزرگی به انسان می پوشاند، و رحمت و بخشش الهی را شامل حال انسان می نماید.

خداوند متعال فرموده است : و قدم الصلاه ، طرفی النهار و زلفا من الليل ، ان الحسنات يذهبن السيئات ، ذلك ذكرى للذاكرين⁽⁸⁴⁾ نماز را در دو طرف (اول و آخر) روز بپادارید، و نیز در ساعت تاریکی شب ، که البته خوبی و نیکو کاریهای شما، زشتی و بدکاریهایتان را نابود می سازد، این (که نماز سیئات شما را محو می کند) یادآوری است برای اهل ذکر.

حضرت علی عليه السلام در مورد اینکه ، کدام آیه امیدوار کننده تر از آیات دیگر می باشد؟ چنین فرمود: شنیدن از حبیب خود رسول الله صلى الله عليه وسلم که فرمود: آیه اقم الصلاة طرفی النهار و... امیدوار کننده ترین آیات قرآنی می باشد. به خدایی که مرا بشیر و نذیر گردانید، اگر یکی از شما قیام نماید به وضو، گناهان آن اعضاء ساقط می شود و با توجه نمودن به قبله ، گناهانش آمرزیده می شود، و هیچ گناهی بر صحیفه عملش نماند، (و همچنین ما بین دو نماز) بعد فرمود: یا علی ! منزلت نماز پنجگانه برای امت من ، مانند نهری است بر در خانه شخصی ، اگر در بدنش چرک باشد و هر روز پنج مرتبه در آن غسل نماید، آیا هیچ چرکی باقی می ماند؟ گفتم : نه ! فرمود: به خدا قسم ، نماز پنج گانه برای امت من هم ، پیامبر اکرم صلى الله عليه وسلم فرمود: خمس صلوات افترضهن الله - عز وجل - من احسن و ضوء هن و صلاهن لوقتهن و اءتم رکوعهن و خشوعهن ، کان له علی الله عهد ان یغفر له ⁽⁸⁵⁾ آنگاه که بنده خدا به نماز می ایستد و همه توجهش به سوی الله باشد، در حالی نمازش پایان می یابد که مانند روز تولدش پاک است .

حضرت علی عليه السلام فرمود: و انها لتخت الذنوب حتی الورق و تطلقها اطلاق الربق ⁽⁸⁶⁾

نماز، گناهان را همچون برگهای پاییزی می ریزد، و غل و زنجیرهای معاصی را از گردنها می گشاید.

پیامبر صلى الله عليه وسلم فرموده است : من صلی رکعتین لم یحدث فیهما نفسہ بشی ء من الدنیا، غفرلما تقدم من ذنبه ⁽⁸⁷⁾

هر که دو رکعت نماز بخواند و در آن چیزی از امور دنیا را به خاطر خود نگذارند، همه گناهان او آمرزیده می شود.

حضرت محمد ﷺ فرمود: من صلی الخمس کفر الله عنه الذنوب ما بین کل صلاتین (88)

هر کس نمازهای پنجگانه را بپا دارد، اگر میان هر دو نماز هم خطایی از او سرزنند خداوند می بخشد.

پیامبر ﷺ فرمود: الملائکه تصلی علی احدکم مادام فی مصلاه الذی صلی فیہ الله اغفره ، اللهم ارحمه (89)

فرشتگان برای هر یک از شما، مادامی که در مصلا نماز باشد دعا می کنند. میگویند خدایا او را ببخش ، خدایا بر او رحمت نما.

از حضرت رسول اکرم ﷺ نقل است که فرمود:

خداوند می فرماید: مامن عبد من عبادی آمن بی و صدق بک و صلی فی مسجدک علی خلاء من الناس الا غفرت له ما تقم من ذنبه و ما تاخر (90) هر کس از بندگان من ، به من ایمان آورد و ترا تصدیق کند و در خلوت مسجد تو، نماز بخواند، من همه گناهان او را چه گذشته و چه آینده می بخشم .

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرموده اند: اذا قام المصلی الی الصلاه نزلت علیه الرحمه من اغنان السماء الی الارض و حفت به الملائکه و ناداه ملک : لو یعلم هذا المصلی ما فی الصلاه ، ما انفتل (91) چون نمازگزاران به نماز می ایستند، رحمت بر او از افق آسمان تا زمین فرود می آید و فرشتگان گرداگرد او را فرا می گیرند، و فرشته ای آوازش می دهد که : اگر این نمازگزار می دانست که چه در نماز هست ، از نماز منحرف نمی شد.

و حضرت علی علیه السلام می فرماید: الصلاة تنزل الرحمة (92) نماز رحمت را نازل می کند.

و در قرآن آمده است : ویرجوا رحمة ربه (93)

کسی که شب را در سجود و قیام بوده) به رحمت الهی امیدوار است . آری ،
رحمت بیکران الهی همیشه و در همه حال شامل نمازگزاران است .

حضرت امام صادق علیه السلام می فرمایند: من صلی رکعین یعلم یقول فیها
انصرف و لیس بینہ و بین اللہ ذنب الاغفره له ⁽⁹⁴⁾

هر کس دو رکعت نماز بخواند در حالی که بداند چه می گوید، از نماز فارغ
شود در حالی که بین او و پروردگار گناهی نباشد، مگر آنکه آمرزیده شود

عن اءبی جعفر علیه السلام قال : ثلاث کفارات ، اسباغ الوضوء فی السبرات و
المشی باللیل و النهار الی الجماعات ، و الحافظة علی الصلوات ⁽⁹⁵⁾ سه چیز کفاره
گناهان می باشد، گرفتن وضوی کامل در شدت سرما، رفتن به نمازهای
جماعت در روز و شب و مراقبت نمودن بر وقتها و شرایط نماز.

پیامبر اسلام صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود: من ام ایمانا و احتسبا، غفر له ما تقدم من ذنبه و
ما تاخر ⁽⁹⁶⁾

هر کس از سر ایمان و با محاسبه نفس پیشنماز مردم شود گناهان گذشته و
آینده او آمرزیده شود.

امام باقر علیه السلام : هرکس ده سال برای رضای خدا اذان بگوید، خداوند به
شمار هر چه که چشم او می بیند و آن مقدار که آواز او به جانب آسمان بالا می
رود، گناهانش را می بخشد.

از امام صادق علیه السلام روایت است که فرمود: هر کس از شما، روز جمعه را
درک کند مثل این است که جز به عبادت به کار دیگری مشغول نباشد، چرا که
در آن روز گناهان بندگان ، آمرزیده می شود، و رحمت الهی نازل می گردد. ⁽⁹⁷⁾

امام باقر علیه السلام می فرمایند: من اذن سبع سنین محتسبا، جاء یوم القیامه و لا
ذنب له . ⁽⁹⁸⁾

هر کس برای خدا هفت سال اذان با محاسب و وقت شناسی بگوید، در روز رستاخیز، بدون گناه وارد محشر می شود.

وقتی شخصی در دل شب نماز پیا می دارد، خدا به فرشتگانش می گوید: بنده ام را ببینید، چگونه در تاریکی شب با من خلوت نموده ، در حالی که بیهوده گرایان در لُهو و لعب به سر می برند و غافلان در خوابند، شما شاهد باشید بنده ام را آمرزیده ام . (99)

حکایت ابوعثمان می گوید: من با سلمان فارسی ، زیر درختی نشسته بودم ، او شاخه خشکی را گرفت و تکان داد تا تمام برگهایش فرو ریخت ، سپس به من رو کرد و گفت : سؤال نکردی چرا این کار را کردم ؟

گفتم : بگو ببینم منظورت چه بود؟ گفت : این همان کاری بود که پیامبر انجام داد، هنگامی که در خدمتش زیر درختی نشسته بودم ، سپس پیامبر ﷺ این سؤال را از من کرد و فرمود: سلمان نمی پرسی چرا این کار را کردم ؟ من عرض نمودم ، بفرمائید! چرا؟ فرمود: هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد، سپس نمازهای پنجگانه را بجا آورد، گناهان او فرو می ریزد، همانگونه که برگهای این شاخه فرو ریخت . (100)

فصل دهم : آفتاب امن و امان

دوزخ گودالی است بی پایان و آتشی است افروخته شده که در آن انواع عذابها و اصناف شدتها و اقسام بلاها است ادراک آنها فوق فهم ماست و به تحقیق مقابل و ضد بهشت است چنانکه در بهشت انواع نعمتها و لذتها موجود و ذره ای ناراحتی نیست در جهنم انواع شدتها و ناراحتیها موجود و اندکی آسایش و راحتی نیست ، عذابهایی مانند، آب داغ ، آب مسموم ، لباسهای آتش زاء، زنجیر و غل و... در انتظار بدکاران بخصوص بی نمازان است .

نماز رکن بزرگ دین است و اگر کسی دینش کامل نباشد، یا به مسائل دینی بخصوص فرایض الهی بی اعتنا باشد نتیجه ای جز گرفتاری در جهنم نخواهد داشت . البته گنهکاران از افراد دیندار نیز، به تناسب اعمالشان در عذاب خواهند بود. مگر نمازگزاران چرا که نماز در آن موقع حساس هم ، به داد انسان می رسد و دست او را گرفته و از آتش جهنم بیرون می برد.

نخواهی که مانی به رنج دراز مکن تکیه جز بر ستون نماز پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: ما من صلاه يحضر وقتها الا نادى ملك بين يدي الناس ايها الناس قوموا الى نيرانكم التي واقدتموها على ظهوركم ، فاطفئوها بصلاتكم .

هیچ نمازی وقتش نمی رسد مگر آنکه فرشته ای ندای عمومی در می دهد که بپاخیزید آن آتشیایی که با دستهای خود، بر پشت خویش بر افروخته اید، با نماز خود خاموش بنمائید.

حضرت رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در خطبه شعبانیه فرمود:

و ظهور کم ثقيله من اوزارکم فخففوا عنها بطول سجودکم واعملوا ان الله
(تعالی ذکره) اقسام بعزته ان لا يعذب المصلين و الساجدين و ان لا يروعهم بالنار
(101)

دوش شما بار سنگینی دارد از گناهان شما سبک کنید آنها را به طور سجود
بدانید که خدای تعالی به عزت خود قسم خورده که نماز خوانان و ساجدان را
عذاب نکند و آنها را در روز قیامت به هراس دوزخ نیاندازند.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود: تكون صلاه العبد سترا بينه و بين النار (102) نماز بنده
بین او و آتش جهنم ساتر و حائل است .

امام صادق علیه السلام فرمود: من قبل الله منه صلاه واحده لم يعذبه ، و من قبل منه
حسنه لم يعذبه (103) آن کسی که خداوند از او یک نماز بپذیرد عذابش نخواهد
کرد و آن کس که از او کار نیک بپذیرد عذاب نخواهد کرد.

حکایت : معاذبن جبل گفت : من با رسول خدا ﷺ و گروهی دیگر در
غزوه تبوک بودیم ، از شدت گرمی آفتاب بی تاب بودیم و هر جمعی و گروهی
به جای پناهنده شدیم . ما با پیامبر خدا در جایی که نزدیک به آن حضرت بود
فرود آمدیم ، به نزدیکش رفتیم و عرض کردم : ای رسول خدا! مرا به کاری
دلالت و راهنمایی فرما تا به بهشت داخل شوم و از آتش دوزخ رهایی کند.

حضرت رسول ﷺ فرمودند: معاذ از چیز بزرگی پرسیدی ، ولی این آسان
است ، بر کسی که خدا بر او آسان کرده باشد و آن مطلب این است که خدا را به
یگانگی بیرستی و شریک برایش نیاوری و نماز یومیه و زکات واجبه و روزه
ماه مبارک رمضان را به جای آوری . (104)

پیامبر اکرم ﷺ فرمود: من ادرك الصلاه اربعين يوما في الجماعه كتب له
براءه من النفاق و براءه من النار . (105)

هر کس چهل روز نماز را با جماعت بخواند براءت از نفاق و رهایی از آتش جهنم برایش لازم گشته و همین در نامه اعمالش نوشته می شود.

حضرت علی علیه السلام فرمود: طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار ⁽¹⁰⁶⁾
قنوت و سجده طولانی در نماز، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد.
حضرت علی علیه السلام فرمود: اذا سجد احدکم . فلیبشر بکفیه الارض ، لعل
یصرف عنه العل یوم القیامه ⁽¹⁰⁷⁾

هرگاه یکی از شما سجده کند دو کف دست را بر زمین بگذارد. امید است که غلهای روز قیامت را ز (دستهای) او بر طرف گرداند.
حضرت امام صادق علیه السلام می فرماید: ما من قدم سعت الی الجمعة حرم الله
جسدها علی النار ⁽¹⁰⁸⁾

گامی به سوی نماز جمعه برداشته نمی شود، مگر آنکه خداوند بدن صاحب گام را بر آتش دوزخ حرام فرماید.

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: هر که نماز صبح را به جماعت دریابد و در مسجد حاضر شود، حقتعالی فرماید: که نظر کنید ای ملائکه به سوی این بنده مومن ، که مرا اختیار کرد و دست از خواب کشید و فریضه مرا به جماعت اداء نمود، به عزت و جلال خود سوگند که او را به آتش نسوزانم . ⁽¹⁰⁹⁾

امام صادق علیه السلام فرمود: معنای سلام در پایان هر نماز عبارت از امان است ، به آن معنی که هر کس دستور خدای تعالی و سنت پیامبر را با حالت خشوع انجام داد، او از بلای دنیا در امان است ، و از عذاب آخرت بدور است . ⁽¹¹⁰⁾

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: افتتحو عیونکم عند الوضوء، لعلها لاتری نار جهنم ⁽¹¹¹⁾

چشمان خود را در هنگام وضوء باز گذارید بدان امید که آتش دوزخ را

نبینید.

فصل یازدهم : آفتاب آزادی

در قرآن ، نام شیطان ذکر شده از این موجود به زشتی سخن به میان آمده و همواره ، مسلمان را به پرهیز از وسوسه های شیطانی تشویق نموده است . شیطان ، این دشمن دیرینه انسان ، از همان موقعی که از درگاه الهی رانده شد، سوگند یاد کرد که تمام انسانها را گمراه کند، مگر بندگان مخلص را. او برای گمراه کردن انسان - به شکلهای گوناگون - در همه جا حاضر است و کمی غفلت باعث می شود که آدمی را در معصیت الهی بیندازد.

با ایمان و تقوی و عمل به فرامین الهی ، موجبات دوری و رهایی از دامهای شیطان ، فراهم می آید و در این میان نماز، این قلعه محکم ، مانع و رادع بزرگی در مقابل دسایس شیطان است . و یکی از پادشاهای بزرگ نماز، رهایی از دامهای شیطان می باشد.

پیامبر عظیم الشان اسلام فرمود:

لا یزال الشیطان هائبا لابن آدم ذعرا منه ما صلی الصلوات الخمس لوقهن ،
فاذا ضیعهن اجترا علیه ، فادخلی فی العظام⁽¹¹²⁾

شیطان تا موقعی که فرزند آدم نمازهای پنجگانه را در وقت خودشان بپا می دارد، از او ترسان و خائف است ، ولی وقتی نمازها را ضایع نمود، شیطان بر او جرات یافته و او را در گناهان بزرگ می اندازد.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمود: و علیکم بطول الركوع و السجود فان احدکم اذا طال الركوع و السجود هتف ، ابلیس من خلفه فقال یا ویله اطاع و عصیت و سجد و ابیت⁽¹¹³⁾

بر شما باد به طول رکوع و سجود، که هر گاه یکی از شما رکوع و سجودش طول بکشد شیطان بدنبال او فریاد می زند، وای بر من ، او اطاعت کرد من معصیت کردم ، او سجده کرد من سرباز زدم .

شیخ طوسی در تهذیب و دیگران از شخصی بنام یسع بن عبدالله روایت کرده اند که گفت : به امام صادق علیه السلام عرض کردم : من گاهی برای خواسته ام که دارم سه بار استخاره می کنم و بر طبق میل من نیست و من می خواهم تصمیم بگیرم انجام دهم یا رها کنم ؟ فرمود:

انظر اذا قمت الى الله ، فان الشيطان ابعده ما يكون من الانسان اذا قام الى الصلاة ، اي شي يقع في قلبك فخذبه ، وافتح المصحف فانظر ماترى فخذبه ⁽¹¹⁴⁾ بنگر آنگاه که به درگاه خدا (برای نماز) می ایستی ، زیرا شیطان هیچ گاه از انسان دورتر از آن وقتی که به نماز می ایستد نیست ، بنگر که چه در دلت می افتد پس همان بگیر و قرآن را بگشا و هر چه در آن می بینی همان را بگیر (و عمل کن)

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : الصلاة ... كراهه للشيطان ⁽¹¹⁵⁾

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله وسلم فرمود: نماز... کراهت و ناراحتی شیطان می باشد. حضرت امام زمان عج فرمود: فما ارغم انف الشيطان شيء مثل ... الصلاة ، فصلها و ارغم انف الشيطان ⁽¹¹⁶⁾

هیچ چیزی مانند نماز، بینی و دماغ شیطان را به خاک نمی مالد، پس نمازگزار و بینی شیطان را به خاک بمال .

حضرت علی عليه السلام فرمود: الصلاة حصن من سطوات الشيطان ⁽¹¹⁷⁾

- نماز قلعه و دژی است محکم در برابر خطرات و ناراحتیهای شیطان .

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله وسلم : الصلاة تسود وجه الشيطان ⁽¹¹⁸⁾

فصل دوازدهم: پرواز با بال ملائک

فرشته یا ملک عبارت از موجودی لطیف و فعال است، طبقات و افراد آن در سراسر عالم وجود منتشرند، و هر یک در تدبیر این عالم و سایر عوالم، به امر الهی، وظیفه ای را به عهده دارند.⁽¹¹⁹⁾

پیامبر ﷺ فرمود: فرشتگان، خدمتگزاران ما و خدمتگزاران دوستان ما هستند. ملائکه طاعات و عبادتهای سختی انجام می دهند، و خدا را شب و روز تسبیح می گویند و هر کاری را که خدا فرموده است بدون کوچکترین معصیتی انجام می دهند، و هر یک از طائفه ملائکه ماءمور شخصی که برایشان معین شده انجام می دهند. عده ای از ملائکه ماءمور ثبت و ضبط اعمال و کردارهای آدمیان می باشند و با بررسی احادیث و روایاتی که در این فصل آورده ایم مشخص خواهد شد که ملائکه الهی (یک طائفه از آنها) ماءمورند که همراه نمازگزاران باشند، برایشان دعا نموده و طلب خیر و مغفرت بنمایند و ثواب و پاداشهای نمازگزاران را بنویسند.

امام صادق عليه السلام فرمود: ما من عبد من شيعتنا يقوم الى الصلاة الا اکتفه بعدد من خالقه، ملائکه يصلون خلفه يدعون الله عز وجل له حتى يفرغ من صلاته⁽¹²⁰⁾

هیچ بنده ای از شیعیان ما به نماز نمی ایستند، مگر آنکه به شماره مخالفینش، فرشتگان در پشت سر او به نماز می ایستند و برای او دعای خیر می کنند تا از نماز فارغ شود.

امام صادق عليه السلام فرمود: للمصلي ثلاث خصال، اذا قام في صلاته يتناثر عليه البر من اعناق السماء الى مفرق رءسه و تحف به الملائكة من تحت قدميه الى اعنان السماء و ملك ينادي: ايها المصلي لو تعلم من تناجي ما انتقلت.⁽¹²¹⁾

نمازگزار را سه خصلت است: آن گاه که در نماز می ایستد مدالهای نیکی از آغوش آسمان تا فرق سر او ستاره باران می کنند، و فرشتگان از زیر پا و سجاده نمازگزار گرفته تا آغوش آسمان او را در بر می گیرند و ندا در می دهند: ای نمازگزار اگر بدانی با که مناجات می کنی هیچ گاه التفات و توجهی به سوی دیگران نخواهی کرد.

اسحاق بن عمار گوید، به امام جعفر صادق گفتم: یا ابا عبدالله خبر ده مرا از با فضیلت ترین وقت برای نماز صبح فرمود: هنگام طلوع فجر چون خداوند می فرماید: **(إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا)**

بدین معنی که نماز صبح را فرشته روز و فرشته شب هر دو مشاهده می کنند، پس هر گاه بنده، نماز صبح را هنگام طلوع فجر بخواند، دو مرتبه برای او نوشته می شود، هم فرشته صبح می نویسد و هم فرشته شب.

پیامبر اکرم ﷺ فرمود: ان العبد اذا قام في الصلاة، رفع الله الحجاب بينه و بنی عبده وواجهه بوجهه و قامت الملائكة من لدن منكبیه الى الهواء يصلون بصلاته و یومنون علی دعائه (122)

چون بنده (مؤ من) به نماز می ایستد، حجاب میان خدا و او رفع می شود و خدا رو به او می نماید و ملائکه از کتفهای او تا آسمان صف می کشند و با نماز او نماز می کنند، و بر دعای او آمین میگویند.

پیامبر ﷺ فرمود: هر که از شما از خانه خود با وضو بیرون آید و نماز را مسجد با مسلمانان به جماعت اداء نماید و انتظار نماز دیگر برد ملائکه برای او دعا کنند، که خداوند!! او را بیامرزد، خداوند!! بر او رحم کن و بر او رحمت کن و بر او رحمت بفرست. (123)

امام صادق علیه السلام فرمود: روزی امیرالمؤمنین با فرزندش محمد حنفیه نشسته بود، فرمود ای محمد ظرف آبی برای من حاضر ساز تا برای نماز وضو گیرم، محمد ظرف آبی آورد و حضرت مشغول وضوء گرفتن شد و آنرا با آداب و مستحبات و دعاهای وضو، به پایان رساند، پس از آن فرمود: یا محمد، من توحا مثل وضوئی و قال مثل قولی، خلق الله عز و جل، من کل قطرة ملکا یقدسه و یسبحه و یکبره و یکتب الله تعالی ثواب ذلک الی یوم القیامة ⁽¹²⁴⁾

ای محمد! هرکس وضو بگیرد مانند این وضویی که من گرفتم و بگوید مانند گفتاری که من گفتم، خداوند متعال از هر قطره آب وضویش فرشته ای خلق می کند که تقدیس و تسبیح و تکبیر کند خدا را و ثواب آنرا برای وضو گیرنده، می نویسد تا روز رستاخیز. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به ابوذر فرمود: یا اباذر! اذا کان فی ارض قفر فتوحا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله عزوجل الملائکه فصفوا خلفه صفا لما یری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یومنون علی دعائه ⁽¹²⁵⁾

ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند خدای عزیز و جلیل فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتدا نمایند و به دعایا و آمین گویند.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: ان الانسان اذا کان فی الصلاة فان جسده و ثیابه و کل شیء حوله یسبح ⁽¹²⁶⁾

به راستی که انسان مؤمن، وقتیکه به نماز می ایستد بدن و لباسش و هر چه در کنار او قرار گرفته تسبیح می گویند.

امام صادق علیه السلام فرمود: من مشی الی المسجد لم یضع رجله علی رطب و لا یابس الا سبحت له الارض الی لارضین السابعة ⁽¹²⁷⁾

هر کسی به سوی مسجد روانه شود، پای خود را به هیچ خشک و تری نمی گذارد، مگر آنکه تا زمین هفتم او را تسبیح کند.

خداوند متعال به داود نبی خطاب کرده فرمود: ای داود! هر که نماز بخواند بخاطر من در حالی که مردمان به خواب هستند، امر می کنم ملائکه را برای او استغفار کنند، بلکه هر تر و خشکی که در عالم است برایش طلب عفو کنند و بهشت مشتاق او می گردد. ⁽¹²⁸⁾

فصل سیزدهم : پاداش بی شمار

پیامبر گرامی اسلام فرمود: چون بنده ای رو به قبله کند و نماز را با اخلاص تمام ، و نیت ناب آغاز کرده تکبیره الاحرام گوید، آن گاه که اعوذ باللّٰه من الشیطان الرجیم گفت ، به شماره هر تار مویی که در بدن دارد خداوند ثواب یکسال عبادت در دیوان اعمال او ثبت می کند، و چون رکوع کند و تسبیح گوید مانند کسی است که به وزن خود زر سرخ در راه خدا صدقه داده باشد. (129)

امام صادق علیه السلام فرمود: صلاة فريضة خير من عشرين حجة و حجة خير من بيت مملو ذهباً يتصدق منه حتى يفنى (130)

یک نماز واجب از بیست حج بالاتر است و یک حج بهتر است از خانه ای که پر از طلا باشد و همه آن در صدقه مصرف شود.

در روایتی وارد شده است که : اگر یک نفر به امام جماعت اقتدا کند، هر رکعت از نماز آنان ثواب صد و پنجاه نماز را دارد و اگر دو نفر اقتدا کنند هر رکعتی ثواب ششصد نماز دارد و هر چه بیشتر شوند ثواب نمازشان بیشتر می شود تا به ده نفر برسند و عده آنان که از ده گذشت ، اگر تمام آسمانها کاغذ و دریاها مرکب و درختان قلم ، و جن و انس و ملائک نویسند شونند، نمی توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده : نماز همسایه مسجد نماز نیست مگر در مسجد. پرسیدند: همسایه مسجد کیست ؟ فرمود: هر کسی که صدای مؤذن را بشنود.. (131)

امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده : نماز همسایه مسجد نماز نیست مگر در مسجد. پرسیدند: همسایه مسجد کیست ؟ فرمود: هر کسی که صدای مؤذن را بشنود... (132)

رسول خدا ﷺ فرموده: من مشى الى مسجد من مساجد الله فله بكل خطوة خطاها حتى يرجع الى منزله عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات و يرفع له عشر درجات (133)

هر کس به سوی مسجدی از مساجد گام بردارد، به هر قدمی که در رفت و برگشت برداشته باشد ده حسنه خواهد بود و ده گناه از نامه عملش پاک شود و ده درجه رتبه او را بالا برند.

امام صادق عليه السلام فرمود: ایما مسافر صلى الجمعة رغبة فيها و حبا لها، اعطاه الله اجر مائة جمعة للمقيم (134)

هر مسافری که نماز جمعه را از سر اشتیاق و محبت به جای آورد خداوند اجر صد نماز جمعه ای که شخص غیر مسافر می خواند، به عطا می فرماید.

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمود: من غسل يوم الجمعة و اغتسل فبکروا بتکرونی فانصت کان له بكل خطوة کاجر عبادة سنة صيامها و قيامها (135)

هر کس وضو بگیرد و در بامداد روز جمعه غسل کند در صبح به مسجد برود و نزدیک شود و (هنگام خطبه) ساکت باشد و گوش فرا دهد، مانند ثواب یکسال نماز و روزه برای او است .

پیامبر گرامی ﷺ فرمود: من اذن اربعین عاما محتسبا بعثة الله عزوجل يوم القيامة و له عمل اربعین صدیقا عملا مبرورا مستقبلا (136)

هر کس چهل سال برای خدا و به حساب خدا اذان بگوید، خدای عزوجل به روز رستاخیز او را مبعوث می کند در حالی که برای او عمل چهل صدیق است عمل مبرور و مستقبل (قبول شده) که خدا با اشتیاق و خوشنودی آن عمل را پذیرفته است . همچنانکه مؤذنان را فضیلت است کسی که جواب مؤذن را بگوید نیز ثواب بسیار دارد.

از صادق آل محمد عليه السلام روایت است که فرمود: هر که آواز مؤذن را بشنود و بگوید: مرحبا بالقائلین عدلا و مرحبا بالصلوة و اهلا ⁽¹³⁷⁾ حق تعالی بفرماید تا هزار حسنه در دیوان عمل او بنویسد و هزار سیئه محو کنند و هزار درجه برای او عطا کنند.

حضرت امیرالمؤمنین عليه السلام فرمود: هر کسی یک دهم شب را به نماز بسر برد در حالی که نیتش فقط خدا و اجر الهی باشد، پروردگار به فرشتگان می فرماید به عدد آنچه که از برگ و دانه و درختان در این شب روییده می شود و به شماره تمام نی ها و شاخه های تازه، اجر و ثواب برای او بنویسند. و هر کس دو سوّم شب را به نماز بگذراند، به شماره شنهای بیابان حسنات برایش است، کمترین حسنه اش سنگین تر از ده برابر کوه احد خواهد بود. ⁽¹³⁸⁾

فصل چهاردهم : دست در دست دعا تا آسمان اجابت

دعا در لغت به معنای خواندن است ، چه این خواندن همراه خواستن باشد و چه به صورت نیایش و مناجات .

دعا صرف نظر از آثار نیکی که دارد، نوعی عبادت و برقراری ارتباط میان بنده و خداست ، وقتی که انسان خواسته ای داشته باشد یا یک مشکلی برایش پیش بیاید یا محتاج به چیزی باشد، رو به خدا می آورد و خواسته هایش را با او درمیان می گزارد، خداوند سفارش فراوانی به دعا کردن نموده است و از بندگانش خواسته که او را بخوانند و از او طلب حاجات بکنند، حضرت امام صادق علیه السلام فرمود: **عليكم بالدّعا؛** بر شما باد به دعا کردن و یا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به حضرت علی علیه السلام فرموده اند: **يا عليّ، اوصيك بالدّعا.** ای علی ترا به دعا سفارش می نمایم و... .

و برای اینکه دعای انسان در محضر خدای متعال مورد قبول واقع شود و به اجابت برسد، باید شرایطی را در نظر گرفت که از بهترین و پر قدرت ترین شرط اجابت دعا، در نماز و همگام با نماز بودن آنانست و انسان بانماز می تواند دعاهایش را به استجابت برساند. قبول شدن دعا، برترین پاداشی است که ، انسان نمازگزار، از خالق خود می گیرد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: **من ادی فریضة فله عندالله دعوة مستجابة** ⁽¹³⁹⁾

هر کس نماز واجبی را بخواند، نزد خدا، دعای مستجابی خواهد داشت .

روایت شده است که : **سلوا الله حوائجکم السنیة فی صلوة الصبح .** حاجات مهم خود را در نماز صبح ، از خداوند مسألت کنید. ⁽¹⁴⁰⁾

امام صادق علیه السلام فرمود: **ان العبد اذا عجل ، فقام لحاجته يقول الله (عزوجل):**

اما يعلم عبدی انی انا اقضى الحوائج ⁽¹⁴¹⁾

بدرستی که ، بنده در نماز عجله می کند و برای کار خودش بر می خیزد خداوند می فرماید: آیا بنده من نمی داند که من حاجات او را برآورده می کنم . در روایتی از امام عسگری علیه السلام نقل شده که موسی بن عمران علیه السلام به خدا عرض کرد: الهی ! ما جزاء من صلی الصلوات لوقتها؟ قال : اعطيته سوله و ابیحه جنتی (142)

پروردگارا! پاداش کسی که نماز را در وقت خود بخواند چیست ؟. فرمود: خواسته اش را می دهم و بهستم را در اختیارش قرار می دهم . امام محمد باقر علیه السلام از جدش رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرد که فرموده : اذا كان آخر الليل يقول الله سبحانه : هل من داع فاجيبه ؟ هل من سائل فاعطيه سوله (143)

زمانی که سحر فرا می رسد خداوند سبحان می فرماید، آیا دعاکننده ای هست تا دعایش را اجابت کنم ؟ آیا در خواست کننده ای هست تا حاجاتش را برآورده سازم .

بلال حبشی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت نمود، که فرمود: المؤمن ذنون امناء المؤمن منین علی صلواتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم لا یسئلون الله (عزوجل) الا اعطاهم و لا یشفعون فی شیء الا شفعود (144)

اذان گویان امینان مؤمنین اند بر نمازهایشان و روزه هاشان و بر گوشتهایی که مصرف می کنند و بر جان هایشان که در پناه اسلام محفوظ است ، هیچ خواسته ای از خدای عزوجل نخواهند مگر آنکه خداوند خواسته آنان را بآنان عطا فرماید و درباره هیچ کس شفاعت نکنند مگر آنکه شفاعتشان مورد پذیرش قرار می گیرد.

حضرت علی علیه السلام فرمود: ... من صلی تسع لیلۃ اعطاه الله عشر دعوات ، مستجابات و اعطاه کتابه بيمينه یوم القیامه ... ⁽¹⁴⁵⁾ ، کسی که یک نهم شب را نماز بگذارد، خدای تعالی به او ده دعای مستجاب عطا می فرماید و روز قیامت نامه عملش را به دست راستش می دهد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ما من عبد یقوم من اللیل ، فیصلی رکعتین فی دعوا فی سجوده اربعین من اخوانه یسمیهم باسمائهم و اسماء آبائهم الا و لم یسئل الله تعالی شیئا الا اعطاه ⁽¹⁴⁶⁾

هر بنده ای که شب را برخیزد، پس دو رکعت نماز گزارد و در سجود نماز، چهل نفر از برادران مؤمنش را با نامشان و نام پدرانشان دعا کند از خدای بزرگ هر چیزی را که بخواهد خداوند به او عطا می کند.

فصل پانزدهم : از سوره سلام

صبح خیزی و سلامت طلبی چون هر چه دارم همه از دولت قرآن
حافظ دارم

پیامبر ﷺ فرموده اند: الصلاة ... راحة للبدن (147)

راحتی جسم و جان هم در نماز است .

امام صادق علیه السلام فرمود: علیکم بصلاة اللیل ، فانها سینه نبیکم و داب

الصالحین قبلکم و مطردة الداء عن اجسامکم (148)

بر شما باد به اقامه نماز شب ، چون نماز شب سنتی است از پیغمبرتان ، نماز
شب آداب و رسم صالحان و پاکان است که پیش از شما بودند، و نماز شب
موجب طرد و دفع بلا و برطرف کننده بیماریها و دردها از بدنهای شما می باشد.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: صلاة اللیل مصحة للبدن (149)

نماز شب بهبودی بخش تن است و تندرستی می آورد.

دلا بسوز که سوز تو کارها بکند نماز نیمه شبی دفع سد بلا بکند

فصل شانزدهم : نماز یعنی نجات و نور

در قرآن آمده است که : (فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) ⁽¹⁵⁰⁾ اگر یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ از تسبیح کنندگان نبود برای همیشه تا روزی که مردم برانگیخته بشوند همچنان در شکم ماهی می ماند. منظور از تسبیح و ستایش حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ ، نماز او بود و همین حقیقت با عظمت ، علت نجاتش از شکم ماهی شد. ⁽¹⁵¹⁾

خدا در قرآن فرموده است :

(وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ) ⁽¹⁵²⁾

و طلب یاری نمایید در حوائج و مهمّات دنیا و آخرت به صبر و به نماز که اشرف عبادات و اعظم قربات است . و به درستیکه اینها دشوارند مگر برای متواضعان و فروتنان .

پیامبر اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: ایها الناس ما من عبد الا و هو يضرب عليه بجرائم معقودة فاذا اذهب ثلث الليل و بقى ثلثه ، اتاه ملك ، فقال له : قم فاذا ذكر الله فقد ذنى الصبح ، قال فان هو تحرك و ذكر الله ، انحلت عنه عقدة و ان هو قام فتوضا و دخل فى الصلاة انحلت عنه العقد كلهن ، فيصبح حين يصبح قرير العين ⁽¹⁵³⁾

ای مردم ! هیچ بنده ای نیست مگر اینکه ریسمانی چند بر او گره خورده است ، پس چون دو سوم از شب گذشت و ثلث دیگرش باقی مانده ، فرشته ای نزد او می آمد و به او می گوید: برخیز یاد خدا کن که صبح نزدیک است ، پس اگر بجنبند و یاد خدا کند، یک گره از وی باز شود، و اگر برخیزد، وضو بگیرد و مشغول نماز شود، همه گره ها از وی باز گردد، تا اینکه با چشمی روشن و شادمان وارد صبح شود.

امام صادق عليه السلام فرمود: ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضا ثم يدخل مسجده ، فيركع ركعتين فيدعوا الله فيها؟ اما سمعت الله يقول واستعينوا بالصبر و الصلاة (154)

چه چیز منع می کند که یکی از شما را هرگاه غمی از غمهای دنیا بر او وارد شود، وضو بسازد و داخل مسجد خود شده ، دو رکعت نماز بجای آرد و دعا نماید تا خدا غم او را دفع کند؟ آیا نشنیدی که خدا فرمود: استعانت جوئید به صبر و صلاة

حذیفه گوید: کان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم اذا حربه امر فرع الى الصلاة (155)
شیوه رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم چنان بود که چون مشکلی برای او پیش می آمد به نماز پناه می برد و از آن استعانت می جست .

حکایت : نوشته اند که ابن عباس از گذری می گذشت که خبر مرگ فرزندش را به او دادند، در این وقت از مرکب پیاده شد و به کناری رفت و دو رکعت نماز بجای آورد و بازگشت و آنگاه گفت : ما همان کاری را که خدا به ما دستور داده بود انجام دادیم . (156)

فصل هفدهم : ازدیاد رزق و روزی در نماز

پیامبر ﷺ فرمود: الصلاة ... بركة في الرزق (157)

نماز برکت در رزق و روزی می شود.

امام صادق ع فرمود: کذب من زعم انه یصلی باللیل و هو یجوع ان صلاة

اللیل تضمن رزق النهار (158)

اگر کسی گفت من نماز شب می خوانم و روز در گرسنگی به سر می برم ،

دروغ گفته است ، زیرا که نماز شب ضامن روزی ، روز است .

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمود: بدانید هیچ چیزی مؤمن را به خدا

نزدیک نمی کند، مگر آنکه نماز شب و تسبیح و تهلیل گفتن و استغفار و گریه

های نیمه شب و خواندن قرآن تا طلوع فجر و متصل نمودن نماز شب به نماز

صبح ، پس هر که چنین باشد او را بشارت می دهم به فراوانی روزی که بدون

رنج و زحمت و زور بازو بدستش آید. (159)

روایت کرده شیخ مفید که : ان صلاة اللیل تدر الرزق (ویا) تجلب الرزق (160)

نماز شب روزی را جلب کرده و زیاد می کند.

پی نوشت ها

- 1- نهج البلاغه ، خطبه 143.
- 2- نهج البلاغه ، حکمت 268.
- 3- من لا يحضر، ص 133 الکافی ، ج 1، ص 73.
- 4- نوال : عطا بهره ، نصیب (فرهنگ عمید).
- 5- یعنی آگاہت بکنم .
- 6- مجمع البيان فی تفسیر القرآن ، امین الاسلام طبرسی ، ج 5، ص 516. تفسیر اثنی عشری ج 14، ص 288، عیون اخبار الرضا شیخ صدوق ج 2، ص 7، وسایل الشیعه شیخ حر عاملی ج 4، ص 952 و ثواب الاعمال ، ج 7 ص 206.
- 7- نهج البلاغه ، حکمت 136، بحار الانوار، علامه مجلسی ، ص 99، من لا يحضره الفقیه ، ج 1، ص 136 والکافی ، ج 3 ص 265.
- 8- نهج البلاغه ، حکمت 136، بحار الانوار، علامه مجلسی ، ص 99، من لا يحضره الفقیه ، ج 1، ص 136 والکافی ، ج 3 ص 265.
- 9- فروغ کافی ، ج 3، ص 264، حدیث 1، التهذیب ح 507. من لا يحضره الفقیه ، ج 1، ص 135، بحار، ج 82، ص 209، سفینه البحار ج 2، ص 42.
- 10- تفسیر نوین ، ص 271.
- 11- کلیات حدیث قدسی ، ص 210، اوصال کافی ، ج 1، ص 345، اسرار الصلاه ، ملکی تبریزی ، ص 5.
- 12- میرزا جواد ملکی تبریزی ، در رساله لقاء الله ، ص 171 - 170.
- 13- قرآن مجید، سوره فجر، آیه آخر.
- 14- سوره توبه آیه 72.
- 15- بحار الانوار، ج 82، ص 231 خصال صدوق ، ج 2، ص 522.
- 16- بحار الانوار، ج 82، ص 231 خصال صدوق ، ج 2، ص 522.
- 17- ثواب الاعمال صفحه 97 و سفینه البحار ج 2، ص 46.
- 18- علامه مجلسی ، حلیه المتقین ص 329.
- 19- امام خمینی (ره) سر الصلاه ، ص 156 و پرواز در ملکوت ، ص 251، ج 2، به نقل از مصباح الشریعه

- 20- سوره اسرى ، آيه 79.
- 21- شهيد دستغيب (ره)، قلب سليم ، ص 208 و اين مطلب در تفسير برهان ، ج 2، ص 440 و تفسير عياشى ج 2، ص 314 آمده است .
- 22- ضياء آبادى سيد محمد، شب مردان خدا، ص 36.
- 23- آداب الصلوه ، ص 155.
- 24- سوره مومنون ، آيه 1-9.
- 25- سوره حج ، آيه 77.
- 26- ارشاد القلوب .
- 27- قلب سليم ، ص 207.
- 28- بحار، ج 87، ص 123.
- 29- مائده ، آيه 54.
- 30- مجمع البحرين ، ج 1، ص 44.
- 31- كليات حديث قدسى ، ص 584، ح 553.
- 32- بحار، ج 80، ص 12، خصال ، ج 1، ص 78 و سفينه البحار، ج 2، ص 43.
- 33- حليه المتقين ، ص 328.
- 34- بحار، ج 80، ص 11، امالى صدوق ، ص 177.
- 35- امالى مفيد، ص 164، من لا يحضره الفقيه ، ج 1، ص 135، المستدرک ج 1، ص 256، محجه البيضاء ج 1، ص 352، و جامع السعادت ، ج 3، ص 328.
- 36- رساله لقاء الله ، 133 و 134.
- 37- قصار الجمل ، ج 1، ص 391، بحار، ج 87، ص 244، وسائل ج 3، ص 375.
- 38- كنز العمال ، ج 7، ص 288 و اسرار الصلاه شهيد ثانى (ملحقان)، ص 147.
- 39- بحار، ج 78، ص 159، ج 48 و كنز العمال ، ج 7، ص 463.
- 40- سفينه البحار، ج 2، ص 44.
- 41- بحار، ج 8، ص 382.
- 42- الرساله العليه من الاحاديث النبويه ، ص 52.
- 43- ثواب الاعمال ، صفحه 99، حديث 10 و ارشاد القلوب ديلى ، ج 2، ص 17.
- 44- پرواز در ملكوت ، ج 2، ص 7 و 8.
- 45- وسائل ، ج 3، ص 270.

- 46- رساله لقاء الله ، ص 131 و ارشاد القلوب ديلمى ، ج 2، ص 18.
- 47- ثواب الاعمال ، ص 96.
- 48- رساله لقاء الله 172.
- 49- رساله العليه فى الاحاديث النبويه ، ص 52.
- 50- محسن قرائتى ، معاد، ص 245.
- 51- عقبه : گردنه ، راه سخت كوهستانی ، راه دشوار.
- 52- مفتاح الفلاح ، ص 43 (دعايى وضو در موقع مسح پا).
- 53- هزار و يك سخن ، ص 330.
- 54- ثواب الاعمال شيخ صدوق ، 676 و 677. بهار، ج 76، ص 370.
- 55- ثواب الاعمال ، ص 60 و 61.
- 56- منازل آلاخره ، شيخ عباس قمى ، ص 21 و 22 و مستدرک الوسائل ، ج 1، ص 148.
- 57- بحار، ج 82، ص 231 و خصال شيخ صدوق ، ج 2، ص 522.
- 58- ثواب الاعمال ، ص 101.
- 59- پرواز در ملكوت ، ج 1، ص 38.
- 60- معارج 35 - 19.
- 61- مومنون 1-11.
- 62- رعد 24 - 22.
- 63- بحار، ج 82، ص 231 و كنز العمال ، ج 7، ص 209.
- 64- بحار، ج 84، ص 242، التهذيب ، ج 1، ص 203 و من لا يحضره الفقيه ، ج 1، ص 135.
- 65- كليات حديث قدسى ، ص 239 و وسائل الشيعه ، ج 1، ص 61.
- 66- ج 1، ص 134، ثواب الاعمال ، ص 54، بحار، ج 17 و 80.
- 67- ارشاد القلوب ، ج 2، ص 18.
- 68- كنز العمال ، ج 7، ص 298.
- 69- ثواب الاعمال ، ص 102 و لقاء الله ، ص 177.
- 70- شهيد دستغيب ، جمعه و نماز، ص 16.
- 71- الرساله العليه فى الاحاديث النبويه ، ص 55.
- 72- اسرار الصلوه ، جواد آملی ، جامع احاديث شيعه ، ج 5، ص 227، بحار، ج 85، ص 165.

- 73- جوادى آملی ، اسرار الصلاه ، ص 66، جامع احاديث شيعه ، جبيره ص 227، بحار، ج 85، ص 165.
- 74- الرساله العليه فى الاحاديث النبويه ، ص 55.
- 75- ثواب الاعمال ، ص 61، بحار، ج 6، ص 244.
- 76- وسائل الشيعه ، ج 3، ص 19، من الا يحضره الفقيه ، ج 1، ص 42.
- 77- بحار، ج 82، ص 231 خصال صدوق ، ج 2، ص 522.
- 78- ثواب الاعمال ، ص 61، بحار، ج 6، ص 244.
- 79- سفينه البحار، شيخ عباس قمى ، ج 2، ص 43.
- 80- الرساله العليه ، ص 176.
- 81- نشان از بى نشانها، ص 314.
- 82- سفينه البحار، ج 2، ص 397.
- 83- بحار، ج 96، ص 258، منازل الاخره ، ص 3.
- 84- هود، آيه 114.
- 85- كنز العمال ، ج 267
- 86- بحار ج 84، ص 261. محجة البيضاء ج 1، ص 382
- 87- بحار، ج 84، ص 249، معراج السعاده ، ص 668، محجة البيضاء، ج 1، ص 349.
- 88- بحار، ج 82، ص 219.
- 89- كنز العمال ، ج 7، ص 296.
- 90- كلييات حديث قدسى ، ص 294.
- 91- بحار، ج 84، ص 260، وسايل الشيعه ، ج 2، ص 21.
- 92- بحار، ج 83، ص 764
- 93- بحار، ج 84، ص 264.
- 94- وسائل الشيعه ، ج 4، ص 686 - فروع الكافى ، ج 3، ص 266 - سفينه البحار ج 2، ص 45
- 95- بحار، ج 80، ص 15 الخصال ، ج 1، ص 42
- 96- الرساله العليه ، ص 55.
- 97- ثواب الاعمال ، ص 88
- 98- همان ماخذ، ص 57
- 99- بحار، ج 84، ص 137.

- 100- تفسیر کشف الاسرار، ج 4، ص 454، تفسیر نمونه، ج 9، ص 268، داستانها و حکایتهای نماز، ج 1، ص 92، و امالی طوسی، ج 1، ص 170.
- 101- امالی شیخ صدوق، ص 94، عیون الاخبار الرضا، ج 1، ص 230، بحار الانوار، ج 96، ص 356 و روضه المتقین، ج 3، ص 277.
- 102- بحار الانوار، ج 82، ص 231، خصال صدوق، ص 522.
- 103- فروع کافی، ج 3، ص 266، وسایل الشیعه، ج 3، ص 23، من لا یحضر، ج 1، ص 136، التهذیب ج 1، ص 203 الکافی، ج 1، ص 73.
- 104- راهی بسوی سعادت، ص 20 و 21.
- 105- راهی به سوی سعادت، ص 20 و 21.
- 106- نماز از دیدگاه قرآن و احادیث، ص 13.
- 107- ثواب الاعمال، ص 62.
- 108- جمعه و نماز (جهاد هفتگی) شهید دستغیب شیرازی، ص 16.
- 109- حلیه المتقین، علامه مجلسی، ص 285.
- 110- سر الصلوه امام خمینی (ره)، ص 18.
- 111- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، شیخ صدوق، ص 40.
- 112- بحار، ج 80، ص 11، امالی صدوق، ص 290، ثواب الاعمال، ص 207، و عیون الاخبار، ج 2، ص 28، کنز العمال، ج 7، ص 319 و سفینه البحار، ج 2، ص 43.
- 113- الکافی، ج پ، ص 73، من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 136، عرفان اسلامی، ج 6، ص 31.
- 114- چهل حدیث، ج 1، ص 67، بحار الانوار، ج 91، ص 243، مستدرک، ج 6، ص 258.
- 115- بحار، ج 82، ص 231، و خصال صدوق، ج 2، ص 522.
- 116- بحار الانوار، ج 80، ص 146، و الاحتجاج، ص 267.
- 117- غرر الحکم .
- 118- کنز العمال، ج 7، ص 284.
- 119- فرهنگ دیوان امام خمینی (ره) 259.
- 120- ثواب الاعمال، ص 64.
- 121- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص 62 و 63، من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 135.
- 122- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص 62 و 63، من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 135.

- 123- عین الحیوه ، ص 513.
- 124- ثواب الاعمال ، ص 38 و 39 (شبیہ این در بحار و امالی ہم آمده است)
- 125- مکارم الاخلاق طبرسی ، ص 466.
- 126- میزان الحکمه ، ج 5، ص 377 و بحار، ج 82، ص 213.
- 127- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ، ص 51 و 52، تهذیب ، ج 3، ص 275.
- 128- ارشادالقلوب ، ج 2، ص 5 و رساله لقاءالله ، ص 129.
- 129- شرح و تفصیل کاملنماز و روزه ، ص 47.
- 130- وسائل ، ج 3، من لایحضره الفقیه ، ج 1، ص 134 و التهذیب ج 1، ص 203 و الکافی ج 1، ص 73 و صلوه الخاشعین ، ص 34.
- 131- حلیه المتقین ، ص 328.
- 132- حلیه المتقین ، ص 328.
- 133- ثواب الاعمال ، ص 676.
- 134- ثواب الاعمال ، ص 63.
- 135- جمعه و نماز، شهید دستغیب ، ص 17، (به نقل از رساله شهید ثانی 17).
- 136- پرواز در ملکوت ، ج 2، ص 5.
- 137- الرسالة العلیه فی احادیث النبویه ، ص 56.
- 138- ثواب الاعمال ، ص 100 و 101.
- 139- عیون اخبار الرضا، ج 2، ص 28، وسائل الشیعه (کتاب الصلاه).
- 140- نشان از بی نشانها، ص 331.
- 141- وسائل الشیعه ، ج 3، ص 24 و قصارالعمل ، ج 1، ص 338.
- 142- بحار، ج 84، ص 204، چهل حدیث رسول محلاتی ، ج 1، ص 65.
- 143- ارشادالقلوب ، ج 2، ص 18، و بحار، ج 87، ص 167.
- 144- پرواز در ملکوت ، ج 2، ص 4.
- 145- رساله لقاء الله ، ص 174.
- 146- الاربعینیات ، ص 139 و المصباح شیخ طوسی .
- 147- بحار، ج 82، ص 231 و خصال صدوق ، ج 2، ص 522.
- 148- قصارالجمال ، ج 1، ص 90، ثواب الاعمال ، ص 68، تفسیر صافی ، ص 365، وسائل ، ج 3، ص 271.

- 149- وسائل الشيعه ، ج 5، حديث 14، سفينه البحار، ج 2، ص 46.
- 150- سوره صافات ، آيات 144 و 143.
- 151- مجمع البيان ، ج 8، ص 459.
- 152- سوره بقره ، آيه 45.
- 153- امالى شيخ مفيد، ص 208 و 209 (مجلس 23 حديث 16).
- 154- تفسير عياشى ، ج اول ، ص 43، و تفسير اثني عشرى ، ج 1، ص 136 و مجمع البيان فى تفسير القرآن ، ج 1، ص 100.
- 155- چهل حديث ، ج 1، ص 71، تفسير درالمنثور، ج 1، ص 67.
- 156- چهل حديث ، ج 1، ص 71، تفسير درالمنثور، ج 1، ص 67.
- 157- خصال صدوق ، ج 2، ص 522 و بحار، ج 82، ص 231.
- 158- وسائل ، ج 3، ص 277 و محاسن البرقى ، ص 61.
- 159- ارشادالقلوب ، ج 2، ص 17 و 18.
- 160- وسائل ، ج 5، حديث 35، ثواب الاعمال ، ص 69، سفينه البحار، ج 2، ص 46.

فهرست مطالب

2	مقدمه
4	توهم از بار فرائض
8	فصل اول : بزرگترین پاداش ، پرواز قله قربت
11	فصل دوم : خشنوی خدا
14	فصل سوم : در ستیغ سعادت
17	فصل چهارم : در محراب محبت
20	فصل پنجم : آفتاب آینه
23	فصل ششم : روایت رهایی
25	فصل هفتم : از سجاده تا بهشت
29	فصل هشتم : فرشته نجات
32	فصل نهم : باران رحمت ، پژواک پاکی
37	فصل دهم : آفتاب امن و امان
41	فصل یازدهم : آفتاب آزادی
43	فصل دوازدهم : پرواز با بال ملائک
47	فصل سیزدهم : پاداش بی شمار
50	فصل چهاردهم : دست در دست دعا تا آسمان اجابت
53	فصل پانزدهم : از سوره سلام
54	فصل شانزدهم : نماز یعنی نجات و نور
56	فصل هفدهم : ازدیاد رزق و روزی در نماز
57	پی نوشت ها

64..... فهرست مطالب